

Klinični pregled živali

- Opravimo vestno, temeljito, po vnaprej določenem načrtu, prilagodimo posamezni živali
- Veterinarski tehnik sodeluje z veterinarjem
- Pred pregledom vet. Tehnik pridobi podatke o lastniku (ime, priimek, naslov in tel. številka)
- Klinični pregled živali obsega:
 1. OPIS ŽIVALI
 2. ANAMNEZA
 3. OCENA TRENUTNEGA ZDRAVSTVENEGA STANJA ŽIVALI
 4. SPLOŠNI PREGLED POSAMEZNIH ORGANSKIH SISTEMOV

ETIOLOGIJA – je veda o vzrokih bolezni

PATOGENEZA BOLEZNI – pomeni nastanek in razvoj bolezni

BOLEZENSKI ZNAK ali SIMPTOM – je izraz neke bolezni. Nastane kot posledica delovanja bolezenskega dejavnika. **Subjektivni znak** (cviljenje, stokanje, zgrbljena telesna drža,...). **Objektiven znak** (šepanje, močno pordele očesne veznice, kašljanje, vročina,...).

- **Specifični znaki** – značilni samo za nekaj bolezni
- **Nespecifični znaki** – najdemo jih pri številnih boleznih npr. povišana telesna temperatura
- **Patognomonični znaki** – značilni za točno določeno bolezen

SINDROM – skupek bolezenskih znamenj, ki se pri določeni bolezni vedno pojavljajo

DIAGNOZA – pomeni prepoznavo, določitev in poimenovanje bolezni

DIFERENCIALNA DIAGNOZA – kadar veterinar glede na bolezenske znake posumi na več bolezni, postavi diferencialne diagnoze, s katerimi skuša ugotoviti pravo diagnozo.

PROGNOZA – napoved razvoja bolezni, vključuje podatke o trajanju, poteku in izidu bolezni

TERAPIJA – drugo ime za zdravljenje

PREVENTIVA ali PROFILAKSA – pomeni preprečevanje bolezni

1) OPIS ŽIVALI

- Živali po navadi opiše vet. Tehnik in to zabeleži v bolniški lis oz kartoteko živali
- Pomembni podatki: ime živali, vrsta, pasma, spol, podatki o kastraciji, sterilizaciji, brejosti, starosti, barvi, telesnih znamenjih (prirojani/pridobljeni)
- Pomemben za identifikacijo živali in postavljanje diagnoze

2) ANAMNEZA

- Pomeni pripoved lastnika, rejca ali oskrbnika o bolni živali
- Prva anamneza že po telefonu
- Obsega:
 - **Podatke o trenutne obolenju živali** (vanjo vključeni podatki o spolu, pasmi in starosti živali; Zakaj veterinarska pomoč? → opis težav – kdaj/kaj/kako /intenzivnost/meritve/koliko časa + vet. Dodatna vprašanja)
 - **Podatki o dosedanjih boleznih in poškodbah** (vse bolezni od rojstva pa do sedaj)
 - **Preventivni posegi** (odpravljanje zajedavcev, cepljenja)
 - **Podatki o okolju v katerem živi** (prehrana, število in vrste živali, ki živijo v istem prostoru, način oskrbe, higienske razmere, informacije o preskrbi z vodo, navade živali, obnašanje živali,...)

- **Kolektivna ali skupinska anamneza** je anamneza, ki jo vet. Vzame, če pregleduje čredo, trop ali jato živali, in ne le posamezne živali
- Anamnezo je treba **KRITIČNO OCENITI!** (ljudje večkrat navajajo napačne podatke)

3) SPLOŠNI KLINIČNI STATUS

- Pomeni splošno stanje živali ob pregledu – status praesens
- Ocenjujemo ga na podlagi: habitusa, ocene izraza obraza, triasa, pregleda vidnih sluznic in bezgavk
- Splošno stanje živali vet. Oceni vsakič znova ko žival pregleda

a) HABITUS

- Je skupek zunanjih lastnosti živali
- Ocenjujemo: **telesno gradnjo** (zanima nas kako so razvite kosti, sklepi in mišice), **rejenost** (ugotavljamo z ogledovanjem, dolgodelake in pernate živali pretipamo; lahko so lahko čezmerno ali slabo rejene) in **splošno obnašanje živali** (zanima nas kako se živali odzivajo na različne dražljaje iz okolice)
- Ocenjujemo ga z ogledovanjem in otipavanjem

b) OCENA IZRAZA OBRAZA

- Lahko nam marsikaj pove o počutju živali
- Izraz obraza **pri zdravih živalih**: je miren, sproščen, oči so odprte, pogled je jasen
- **Pri živalih s povišano telesno temp.:** napol priprte oči, povešena ušesa, spuščena glava
- **Živali s hudo bolečino:** gledajo prestrašeno, zrkla jim trzajo, škrtajo z zobmi, glavo imajo iztegnjeno

c) TRIAS

- Vključuje:
 - **Merjenje telesne temperature**
 - **Merjenje žilnega utripa**
 - **Merjenje dihanja**
 - **Merjenje vampovih kontrakcij**
- Vrednost triasa se fiziološko spreminja le znotraj razmeroma ozkih meja, zaradi: povečanega telesnega napora, temp. okolja, razburjenja in straha, hranjenja in prebave
- Vsa odstopanja od fizioloških vrednosti vključujemo v splošne oz. nespecifične simptome
- Preden začnemo z triasom moramo obvladovati pristop in fiksacijo
- Trias navadno izmeri veterinarski tehnik

I. MERJENJE TELESNE TEMPERATURE

- Telesna temp. je stalnica, se najmanj spreminja → zato imamo vsako spremembo za bolezenski pojav
- Merimo jo **v danki**, pazimo da se konica termometra dotika sluznice
- Uporabljamo: **živosrebrne** (pred merjenjem ga stresemo; merimo 2-3 min) ali **digitalne termometre** (merimo dokler ne zapiska); pred merjenjem termometre **NAVLAŽIMO**
- Preden začnemo meriti moramo žival fiksirati

○ Povišana telesna temperatura = vročina = pireksija = febris ali febra

- Ko telesna temp. naraste čez fiziološko mejo
- Spremlja jo skupek simptomov: drhtenje mišic, hiter žilni utrip, pospešeno dihanje, slabo splošno počutje, nepravilno razporejena kožna toplota, trdi iztrebki in koncentriran urin
- Nastane če na organizem delujejo zunanji in notranji dejavniki
- **EKSOKRINA VROČINA** – zaradi zunanjih fizikalnih dejavnikov, telo prejme več toplote kot je lahko odda → organizem telesne temp. ne zmore več ohlajati v fizioloških mejah; center za termoregulacijo v hipotalamusu ni prizadet; sončarica, vročinska kap
- **ENDOGENA VROČINA** – je pogostejša; sprožijo jo različna dogajanja v organizmu; je posledica pirogenih snovi, ki delujejo na termoregulacijski center v hipotalamusu in povzročajo povišanje telesne temp.
- vplivajo neposredno na center za termo regulacijo in povzročijo vročino ali pa posredno in sicer tako da povzročijo vnetje; je pravzaprav obrambna reakcija telesa proti mikroorganizmom
- **ASEPTIČNA ali RESORPTIVNA VROČINA** – posledica strupov in snovi, ki se sproščajo iz razpadajočih celic in jih telo skuša odstraniti; lahko spremlja opekline, krvavitve, prelome kosti,...
- Vročina lahko traja različno dolgo:
 - ◆ **Enodnevna vročina** traja **1 dan**
 - ◆ **Kratkotrajna ali akutna vročina** traja **največ 14 dni**
 - ◆ **Dolgotrajna ali kronična vročina** traja **več kot 3 tedne**
 - ◆ **Subakutna vročina** traja **2-3 tedne**
- **Razlikujemo:**
 - ◆ **Vročino nizke stopnje** (dvigne se za **1°C**)
 - ◆ **Vročino srednje stopnje** (dvigne se za **2°C**)
 - ◆ **Vročino visoke stopnje** (dvigne se za za **3°C**)
- **SUBFEBRILNA temperatura** – če se dvigne le malce nad normalno
- **HIPERPIREKSIJA** – zelo povišana telesna temp., za 3 stopinje ali več
- **ANTIPIRETIKI** – zdravila, ki znižujejo povišano telesno temperaturo

○ Znižana telesna temperatura = HIPOTERMIJA = subnormalna telesna temp.

- Pomeni znižanje telesne temp.
- Lahko se zniža zaradi zunanjih dejavnikov (nizke temperature, strupi), nekatere hormonske bolezni, bolezni,...
- Največkrat spremljevalka šoka

- ❖ **ŠOK** – je odpoved krvnega obtoka, ki se kaže z simptomi, značilnimi za nezadostno prekrvavitev življenjsko pomembnih organov

II. TIPANJE in OCENJEVANJE ŽILNEGA UTRIPA

- Žilni utrip = **PULZ** – je širjenje in ožjenje arterij, nastane kot posledica dela srca in ritmičnega dotekanja krvi
- Otipamo ga **na ARTERIJAH**, na tistih pri katerih lahko arterijo potisnemo ob kost ali mišico
- Tipamo **z blazinicami kazalca in sredinca**, lahko tudi prstanca, NIKOLI ne tipamo z palcem, saj lahko začutimo lasten utrip
- **Merjenje pulza:**
 - **Pri konju – na obrazni arteriji – arterija facialis**, ki leži na notranji strani spodnje čeljustnice; stojimo ob konju, z eno roko ga primemo za uzdo, s prsti druge roke pa sežemo v medčeljustje
 - **Pri govedu – na veji obrazne arterije –arterija maxillaris externa**, najdemo jo na zunanjem robu spodnje čeljusti, pod veliko žvekalno mišico; pulz tipamo z obema rokama, ob strani se naslonimo na žival in z eno roko sežemo čez vrat, drugo roko stegnemo naprej in poiščemo arterijo
 - **Pri ovci, kozi, psu in mački – na stegenski arteriji – arterija femoralis**, leži na notranji strani stegna v stegenskem rovu; pri psih in mačkah pulz običajno tipamo z obema rokama naenkrat, stojimo za živaljo in zadnje noge »objamemo«, palec ostane na zunanji strani noge, s prsti sežemo do stegenskega rova; pri ovci in kozi pulz tipamo z eno roko, enko kot pri psu in mački
 - **Pri odraslih prašičih** – običajno ne moremo otipati, s fonendoskopom lahko preštejemo srčne, včasih ga lahko otipamo na ušesni, repni, pri manjših na stegenski arteriji
- Pulz ocenjujemo/štejemo **1 minuto**, če je žival mirna, drugače pol minute in vse skupaj pomnožimo z dva (pravilno buf-tuf)
- V primeru da pulza ne moremo zatipati, takrat dlan položimo na predel srca pod levi komolec ali pa si pomagamo s stetoskopom
- Ocenjujemo: **frekvenco, ritem in kakovost žilnega utripa**
- **FREKVENCA** – pomeni število žilnih utripov na minuto
- **Tahikardija** – povečano št. Utripov na minuto
- **Bradikardija** - zmanjšano št. Utripov na minuto
- **KAKOVOST** nam pove, kako je arterija napeta in napolnjena s krvjo, torej kako močan je pulzatorni val

- Fiziološki pulz je enakomeren in močan, arterija je dobro polnjena in napeta
- **RITEM** nam pove v kakšnem zaporedju si sledijo žilni utripi; fiziološko si sledijo v pravih, enakomernih presledkih; če so presledki med posamezni utripi različni, govorimo o aritmičnem pulzu
- Aritmija je pri psu fiziološka

III. MERJENJE in OCENJEVANJE DIHANJA

- **DIHANJE** – je zaporedje **vdihov (inspirij)** in **izdihov (ekspirij)**
- Pri ocenjevanju in merjenju si pomagamo z gibanjem prsnega koša, trebušne stene, ter gibanjem nosnic
- Pri velikih živali se postavimo ob stran živali in se od nje nekoliko oddaljimo ter opazujemo dihanje, pri malih živalih pa lahko dihanje opazujemo na obeh straneh telesa hkrati
- Ocenjujemo: **frekvenco, tip oz. način, ritem oz. pravilnost in kakovost oz. globino**

- **FREKVENCA** – pomeni št. Vdihov v 1 minuti
 - **EVPNEJA** – normalno dihanje
 - **BRADIPNEJA** – upočasnjeno dihanje
 - **TAHIPNEJA** ali **POLIPNEJA** – povečana frekvenca dihanja

- **TIP oz. način dihanja** – določamo glede na to, kako pri dihanju sodelujeta prsna in trebušna stena
 - **ABDOMINALNO dihanje** – močnejše se giblje trebušna stena, imajo prežvekovalci
 - **KOSTALNO dihanje** – močnejše se giblje prsni koš, imajo mesojedi
 - **KOSTOABDOMINALNO** – kadar se enakomerno gibljeta prsna in trebušna stena, ima konj

- **RITEM dihanja** – pravilno izmenjevanje vdihov in izdihov
 - Pravilno dihanje – vdihu sledi nekoliko daljši izdih, poremečen kratek premor do naslednjega vdiha
 - Vdih poteka aktivno, s sodelovanjem dihalnih mišic
 - Izdih je pasiven, pljuča upadejo zaradi pritiska sten trebušne votline in ohlapne prepone, ki jo prebavila potisnejo naprej

- **GLOBINA dihanja** – nam pove kolikšno količino zraka žival vdihne
 - Globoko/plitvo
 - **OLIGNOPNEJA** ali **HIPOPNEJA** – plitvo dihanje z znižano frekvenco
 - **HIPERPNEJA** – povečana globina in frekvenca dihanja

- **DISPNEJA** – vsako oteženo in boleče dihanje
 - Opazimo že z opazovanjem živali ali šele pri fizičnem naporu

- **INSPIRATORIČNA dispneja** – dihanje je oteženo pri vdihu
- **EKSPIRATORIČNA dispneja** – dihanje je oteženo pri izdihu
- **MEŠANA dispneja** – gre za težave pri vdihu in izdihu

IV. MERJENJE VAMPOVIH KONTRAKCIJ –RUMINACIJ

- Pri prežvekovalcih
- Štejemo šume v predelu **leve lakotnice**
- Merimo **5 minut**
- Uporabljamo **fonedoskop**
- Postavimo se ob žival, glavo fonedoskopa pa potisnemo na predel leve lakotnice
- Sliši se kot grmenje
- **HIPOTONIJA VAMPA** –kadar slišimo premalo vampovih kontrakcij
- **ATONIJA VAMPA** – kadar vampovih kontrakcij sploh ne slišimo

TABELA!!!

d) PREGLED VIDNIH SLUZNIC

- to so sluznice, ki so dostopne kliničnemu pregledu
- vključujemo:
 - **očesne veznice** ali konjunktive
 - **nosna sluznica**
 - **ustna sluznica**
 - **vaginalna sluznica** (pri samicah)
 - **prepucialna sluznica** (pri samcih)
- pregledujemo jih **pri dnevni svetlobi**
- ocenjujemo: **barvo, vlažnost oz. sijaj, oteklost, izcedek in morebitni izpuščaji**

ZDRAVE SLUZNICE: rožnate, zmerno vlažne oz. lesketajoče se, brez izpuščajev, izcedek je serozen

VRSTE IZCEDKOV:

- **serozni izcedek** – prozoren, tekoč, brez vonja
- **mukozni izcedek** – sluzav, vlecljiv, vendar še vedno prozoren
- **gnojni izcedek** – vlecljiv, gost, rumene, bele ali zelenkaste barve
- **gnilobni izcedek** – ima izrazit vonj po razkrajanju, gnitju
- **krvavi izcedek** – bolj ali manj intenzivno rdeč, odvisno od količine prisotne krvi

I. PREGLED OČESNIH VEZNIC

- Pri konju očesne veznice pregledamo tako, da palec in kazalec postavimo ob rob zgornje in spodnje veke, tik ob trepalnice. Nato vekci nežno razmaknemo in nekoliko

zvrnemo navzven. Če se s prstom dotaknemo roženice, se iz notranjega očesnega kota pokaže še tretja očesna veča. Veki lahko razmaknemo tudi z obema palcema; konj naj bo med pregledom privezan, stojimo poleg njega, z eno roko ga držimo za hlevsko uzdo, z drugo pa si pomagamo pri pregledu

- Govedu pregledujemo očesne veznice podobno kot konju
- Malim živalim jih pregledujemo tako, da s palcema razmaknemo in izvihamo veče
- **Vse spremembe so najbolj vidne na očesnih veznicah**

II. PREGLED NOSNE SLUZNICE

- Glavo rahlo dvignemo proti svetlobi → pregledamo nos in njegovo okolico, potem pa še nosnice in nosne prehode
- Sluznica je lahko pigmentirana, takrat barve ne moremo določati

III. PREGLED USTNE SLUZNICE

- Z eno roko dvignemo zgornjo ustnico, z drugo pa navzdol potisnemo spodnjo ustnico
- Pregledamo tudi zobe, jezik in dlesen
- Ustna sluznica je debelejša in nekoliko bolj bleđa, pri psih je lahko pigmentirana

IV. PREGLED VAGINALNE SLUZNICE

- Pregledamo tako, da s prsti razširimo sramnične ustnice
- Na podlagi pregleda vaginalne sluznice ne moremo oceniti splošnega stanja živali
- Pri kobilah vaginalno sluznico pregledamo tako, da stojimo ob zadnji nogi žiavli obrnjeni s hrbtom proti glavi živali
- Pri kravah stojimo za živaljo
- Pri psih, mačkah in drobnici vaginalne sluznice običajno ne pregledujemo

V. PREGLED PREPUCIALNE SLUZNICE

- Najpogosteje jo pregledujemo pri psih in konjih
- Psa položimo na bok in s prsti razširimo kožo na prepucijo
- Pri konju stojimo ob strani, bolj spredaj
- Pri drugih živalih jo pregledamo v sklopu specialnega pregleda spolnih organov

- Sprememba barve sluznic:
 - **Bele ali anemične sluznice** – posledica zmanjšane količine krvi v telesu
 - **Razžarjene ali hiperemične sluznice** – rdečkaste ali močno rdeče → posledica vnetij, povečane količine krvi v sluznici
 - **Umazane, zaprane sluznice** – znak zastrupitve
 - **Modrikaste ali cianotične sluznice** – posledica nasičenosti krvi z CO₂ → primanjkuje kisika → spremljajo boleznih dihal, popuščanje srca
 - **Ikterične sluznice** – rumenkaste → posledica povečane količine žolčnega barvila bilirubina v krvi
- **ČHK ali CRT = čas polnjenja kapilar** – je parameter s katerim ugotavljamo nepravilnosti v ožilju, ter ga določamo tako da s pomočjo prsta pritismo na dlesen nad zobovjem, ter merimo v kolikor časa se povrne barva nazaj (v rožnato); pri malih živalih v1 sekundi, pri velikih 1-2 sekundah

- Suhe sluznice brez leska, lepljive → posledica dehidracije
- Preveč vlažne sluznice so videti steklene in otekle

e) PREGLED BEZGAVK

- **Bezgovke:** so fiziološke ali podolgovate, so del limfnega oz. mezgovnega sistema, NALOGA: odstranjevanje bakterij in drugih tujkov iz limfe, ter proizvodnja limfocitov; pomembne so pri obrambi telesa
- Pregledujemo jih s pomočjo **palpacije -otipavanja**
- Bezgovke otipavamo tako, da skušamo prste potisniti pod bezgovko, torej jo skušamo objeti s prsti, potem pa pustimo, da nam ta med prsti zdrsne
- **Ocenjujemo:** obliko, velikost, konsistenco, občutljivost na dotik, pomičnost, površino in kožo nad bezgovko
- **ZDRAVE BEZGAVEKE:** mehkoelastične konsistence, na pritisk niso občutljive, pomične, koža nad njimi ni spremenjena, primerne oblike (večinoma fiziološke) in velikosti (od velikosti graha – oreha)
- **Regionalno oz. lokalno povečanje bezgavk** – povečane oz. spremenjene samo posamezne bezgovke
- **Splošno oz. generalizirano povečanje bezgavk** – povečane oz. spremenjene vse bezgovke po celotnem organizmu
- Najpogostejši vzrok povečanja bezgavk je okužba
- Pri prašičih ne moremo tipati bezgavk, ker ležijo v podkožnem maščevju!
- **Akutno vneta bezgovka:** povečana, trdoelastična konsistenca (fluktacija v primeru gnojenja), boleča, pomična, gladka, koža nad bezgovko topla, otekla
- **Kronično vneta bezgovka:** povečana, trda konsistenca, neboleča, nepomična, režnjičasta, hrapava površina, koža nad bezgovko ni pomična
- **KONJ:** spodnječeljustne, dimeljske, vimske in bezgovke v obkolenski gubi
- **GOVEDO:** spodnječeljustne, površinske vratne, vimske in bezgovke v obkolenski gubi
- **MESOJEDI:** spodnje čeljustne, površinske vratne, dimeljske in podkolenske bezgovke

4) PREGLED POSAMEZNIH ORGANSKIH SISTEMOV

- Del kliničnega pregleda živali
- Veterinar žival sistematično pregleda in ugotavlja odstopanja od fiziološkega stanja

a) PREGLED OBTOČIL

- **Obsega:** preiskavo **pulza, perifernega žilja in srca**

- **PREGLED PERIFERNEGA ŽILJA:**
 - Z otipavanjem ugotavljamo polnjenost arterij in ven
 - Pogosteje se za pregled uporablja ultrazvok → preiskavo imenujemo ehografija ali sonografija

- **PREGLED SRCA:**
 - Pregleda s: osluškovanjem, pretrkavanjem, ogledovanjem in otipavanjem
 - Dodatne metode so: RTG-pregled, ultrazvočni pregled in elektrokardiografija (EKG), včasih je treba punktirati tudi osrčnik
 - Med pregledom **živali stojijo**, sprednjo levo nogi jim pomaknemo naprej
 - Območje srca pregledujemo z leve in desne strani
 - Z **ogledovanjem** ugotavljamo **pulzacije v predelu srčne konice** – ictus cordis
 - **Otipavanje** izvajamo s konicami prstov, učinkovito pri malih in suhih živalih
 - **Pretrkavanje** - z njim **ugotavljamo območje srčne zamolknine**
 - Z **osluškovanjem analiziramo srčne tone**, na **levi** strani, ob sprednji nogi, **3-6 medreberje**, potrebna popolna **tišina**; oslušujemo: **ritem, kakovost in št. Srčnih tonov**

 - **RTG-pregled** –pokaže velikost in položaj srca
 - **Ultrazvok** – pokaže delovanje zaklopk in pretok krvi
 - **EKG** – pomeni zapisovanje električnih potencialov srca z kardiografom. Ti se merijo z elektrodami, nameščenimi na različne dele telesa, ivid imenujemo elektrokardiogram

f) PREGLED DIHAL

- Med dihal vključujemo: nos, nosnice, obnosni sinusi, nosna votlina, nosni del žrela, grlo, sapnik in pjuča
- Pregledujemo z vsemi pregledovalnimi metodami + punkcija, bronhoskopija in bronhialni izpirek

I. Pregled NOSU

- Sprva pregledamo okolico nosnic in smrček; smrček pri psu, govedu in prašiču –vlažen, hladen, pri konju – suh
- Ocena gibanja nosnic oz. nozdrvi, pri zdravi živali se nosnici širita enakomerno, moč izdihanega je enaka, vonj izdihanega zraka je rahlo aromatičen; pri vročini je izdihani zrak vroč, pri šoku hladen
- Sledi pregled nosne sluznice → barva, izpuščaji, poškodbe, izcedek (enostranski/obojestranski, serozen/sluzav/gnojen/gniloben/krvav, vsebuje delce prežvečene hrane, njegova količina se poveča če živali nagnemo glavo; nosni izcedek lahko izvira iz celotnih dihal, lahko tudi prebavil; nosni izcedek lahko pošljemo na analizo v laboratorij
- Pri pregledu nosu si vet. Pomaga s svetilko, prehodnost nosnic ugotavlja s sondiranjem

II. PREGLED OBNOSNIH VOTLIN = sinusov

- Z ogledovanjem - Ugotavljamo otekline, deformacije obraznih kosti
- Pretrkavanje
- Otipavanje – ugotavljanje občutljivosti območja in povečano toploto
- Kadar gre za gnojno vnetje sinusov jih je treba odpreti (trepanacija) in očistiti

III. PREGLED GRLA in SAPNIKA

- Od zunaj pregledujemo z **ogledovanjem, otipavanjem in oslušovanjem**
- Od znotraj pregledujemo z **endoskopom**
- Pri osluškovanju grla se sliši fiziološki **laringealni šum** – nastane, ko zrak pri vdihu in izdihu potuje skozi grlo; **trahealni šum** nastane ko se na predelu sapnika, ob vdihu in izdihu sliši potovanje zraka
- Z otipavanjem lahko žival vzdražimo, da zakašlja in tako ocenimo njegovo kvaliteto
- **KAŠELJ (tussis)** – je **refleks**, s katerim se **dihalne poti skušajo znebiti tujkov**. Gre za **sunkovito, glasno in refleksno izdihavanje zraka** zaradi draženja dihalne poti. Ugotoviti moramo: **spontanost, občasno/vseskozi pokašljeje, boleč/neboleč kašelj, suh/vlažen kašelj**

IV. PREGLED PRSNEGA KOŠA

- Začne z ogledovanjem –opazuje dihanje, ugotavlja frekvenco, globino, ritem in tip dihanja
- Z otipavanjem medrebrnih prostorov ugotavljamo bolečino
- S pretrkavanjem ugotavljamo velikost površine pljuč, ugotavljamo tudi druge nepravilnosti npr. emfizem
- Ko s **fonedoskopom** oslušujemo zdrava **pljuča slišimo fiziološke dihalne zvoke**
- Pljuča oslušujemo **sistematično** → **2-3 vdihne na istem mestu**
- **Fiziološki dihalni zvok je blag in mehak**
- Pri pregledu pljuč **žival stoji**
- Lahko delamo tudi punkcijo, pregled blata (pljučni črvi) in RTG-slikanje (male živali)

g) PREGLED PREBAVIL

I. OCENA JEŠČNOSTI in ŽEJE

- Ocenimo z **anamnezo**; lahko tudi ponudimo jesti in piti

- Ješčnost se zmanjša ali preneha pri večini organskih in infekcijskih boleznih in če so živali prestrašene ali vznemirjene
- **INAPETENCA** – pomeni zmanjšano ješčnost
- **ANOREKSIJA** – je popolna neješčnost
- **POLIFAGIJA** – pomeni povečan apetit
- **POLIDIPSIJA** – pomeni povečano žejo, kot posledica dehidracije, kroničnega vnetja ledvic, sladkorne bolezni,...
- **PARPREKSIJA** ali **ALOTRIOFAGIJA** – imenujemo nenaraven apetit – živali jedo zemljo, omet, kamenje, urin, gnojnico,...

II. Ocena jemanja, žvečenja in požiranja hrane

- Opazovati moramo, kako žival jemlje, žveči in požira hrano ter kako pije
- **Regurgitacija** – pomeni delno vračanje hrane, največkrat skozi nos, hrana se vrača iz požiralnika ali žrela
- **Bljuvanje = bruhanje = vomitus** – lahko posledica pretresa možganov, vnetja možganskih oken, zastrupitve, dražljajev iz žrela, požiralnika in želodca, bruhamo mesojedi in prašiči, prežvekovalci le izjemoma, konj pa ne more
- **Podrigavanje = ructus** – fiziološki pojav pri prežvekovalcih; tako se izločajo plini nastali v vampu

III. Pregled ust, žrela in požiralnika

- Začne z ogledovanjem ustnic in njihove okolice, nadaljuje s pregledom notranjosti ustne votline
- **Govedo:** fiksiramo glavo, usta odpiramo tako, da strani, na brezzobnem predelu, v usta vstavimo roko in zgrabimo jezik, ter ga ob strani potegnemo iz ust
- **Konj:** naj bo privezan, z roko ga držimo za hlevsko uzdo, z drugo sežemo v usta in izvlečemo jezik, istočasno palec potisnemo na nebo → konj ust ne bo zaprl
- **Prašič:** fiksiramo z žično zadrigo, nato mu med čeljusti vtaknemo lesen klin
- **Mirnim psom in mačkam:** usta odpremo, da s prsti ene roke prek zgornje čeljusti pritiskamo na predel deračev. Ko žival usta odpre, z drugo roko primemo spodnjo čeljust in močneje odpremo usta. Lahko uporabimo 2 trakova, ki ju namestimo za derače, in z njima odpremo usta
- Za natančnejši pregled lahko uporabimo: **trakove, ustni odpiralnik za govedo in konje**
- Z ogledovanjem in otipavanjem ugotavljamo spremembe v ustni votlini (barva, otekline, poškodbe, krvavitve, obloge, razjede, tujke), preišče in otipa tudi zobe in jezik, ocenimo še vonj
- Žrelo pregledamo z ogledovanjem (ugotavljamo otekline in barvo žrelne sluznice) in otipavanjem (išče morebitne odteklino in povečano občutljivost)

- Notranjost požiralnika pregledamo z endoskopom, prehodnost pa s sondiranjem; opazujemo potekanje grizljaja po vratnem delu požiralnika; ogledovanje, palpacija (levi vratni žleb)